

1) Opis stanu faktycznego

Łukasz Szumowski został ministrem zdrowia w dniu 9 stycznia 2018 r. i pełnił tę funkcję do dnia 20 sierpnia 2020 r. Okres pełnienia funkcji Łukasza Szumowskiego przypadał częściowo na czas stanu epidemii COVID 19, zwłaszcza w jej początkowej fazie, gdy niezbędne dla prawidłowego zapewnienia ochrony zdrowia Polek i Polaków był zakup odpowiedniego sprzętu w postaci środków ochrony personalnej, jak maseczki czy bardziej specjalistycznego sprzętu niezbędnego przy leczeniu ciężkich przypadków COVID 19.

W trakcie pełnienia funkcji doszło do szeregu nieprawidłowości w zakresie zapewnienia dostaw odpowiednich środków ochrony czy wspomnianego już sprzętu. Podkreślić należy, że minister Szumowski nie był bezpośrednio odpowiedzialny za zawieranie poszczególnych umów czy wydawanie poleceń odnośnie zakupu określonych środków ochrony (w tym wypadku polecenia były wydawane bezpośrednio przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego), jednakże jako minister zdrowia, niewątpliwie zobowiązany był do nadzoru nad przebiegiem wszystkich zakupów oraz transakcji oraz zapewnienia ich zgodności z odpowiednimi procedurami i przepisami obowiązującego prawa, w tym postanowieniami ustawy Prawo zamówień publicznych.

Niezależnie od pełnionej od 2018 r. funkcji ministra nauki, Łukasz Szumowski od dnia 24 listopada 2016 r. pełnił funkcję podsekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz wiceministra i miał wpływ, m. in. na procedowanie wniosków oraz przydzielanie środków z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Poniżej zostaną przedstawione poszczególne okoliczności faktyczne, które po wnikliwej analizie mogą wypełniać znamiona określonych czynów zabronionych stypizowanych w przepisach ustawy Kodeks karny.

1.1) Zakup respiratorów od spółki E & K Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Lublinie

W kwietniu 2020 r. w ogólnodostępnych mediach pojawiły się doniesienia o zawarciu przez Ministerstwo Zdrowia ze spółką E & K Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością umowy na dostawę 1241 sztuk respiratorów na łączną kwotę 44,5 miliona dolarów, co w przeliczeniu według kursu z tego okresu było równoważnością mniej więcej 200 milionów złotych. W tym miejscu należy podkreślić, że na dzień sporządzenia niniejszego dokumenty ceny respiratorów medycznych wykorzystywanych w leczeniu szpitalnym wahają się od ok. 30 tysięcy złotych do mniej więcej 110 tysięcy złotych. Koszt jednej sztuki sprzętu na podstawie umowy zawartej z E & K Sp. z o. o. wynosił ok. 160 tysięcy złotych. Jednocześnie trzeba podkreślić, że jak wynika z ustaleń medialnych umowa nie zawierała precyzyjnego

określenia producenta respiratorów, czyli nie było możliwe określenie jakiej klasy urządzenia zostaną dostarczone. Ostatecznie były to między innymi urządzenia niemieckiej firmy Drager, które na dzień zawierania umowy kosztowały ok. połowy ceny jednostkowej urządzeń z zawartej umowy.

Znaczne rozbieżności cenowe to nie jedyne wątpliwości dotyczące transakcji dokonanej przez Ministerstwo Zdrowia. Zgodnie z zawartą umową, pierwsze urządzenia miały zostać dostarczone w tym samym miesiącu, w którym została zawarta, tj. w kwietniu 2020 r. Tak się jednak nie stało i pierwsze urządzenia zostały dostarczone dopiero w czerwcu 2020 r. Jak wynika z ustaleń dokonanych przez dziennikarzy TVN24 oraz Gazety Wyborczej, było to zaledwie 50 sztuk. Ze względu na brak precyzyjnych informacji z Ministerstwa Zdrowia nie sposób jednoznacznie ustalić, ile urządzeń zostało rzeczywiście dostarczonych ani jakich producentów.

Wspomniane wyżej wątpliwości nie są jedynymi kontrowersjami powstałymi na tle zawartej z E & K Sp. z o. o. umowy. Wątpliwości budzi również wpłata przez Ministerstwo Zdrowia praktycznie od razu po zawarciu umowy zaliczki w wysokości 35 milionów euro.

Niezależnie od powyższych okoliczności wątpliwości budzi już sam wybór spółki E & K Sp. z o. o. jako wykonawcę zamówienia. Na dzień 13 czerwca 2023 r. w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w zakresie przedmiotu działalności spółki E & K Sp. z o. o. widnieją następujące pozycje:

- działalność agentów zajmujących się sprzedażą maszyn, urządzeń przemysłowych, statków i samolotów,
- transport lądowy oraz transport rurociągowy,
- transport wodny,
- transport lotniczy,
- magazynowanie oraz działalność usługowa wspomagająca transport,
- działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej,
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli.

Jak można zauważyć, spółka E & K Sp. z o. o. nigdy nie zajmowała się produkcją ani sprzedażą urządzeń medycznych, ani jakichkolwiek innych produktów związanych z medycyną i co za tym idzie, nie sposób w żaden racjonalny sposób przyjąć, dlaczego Ministerstwo Zdrowia zdecydowało się akurat na E & K Sp. z o. o. jako wykonawcę zamówienia.

Pozostając przy samym zamówieniu, należy podkreślić, co prawda na stronie platformy zakupowej Ministerstwa Zdrowia widnieje ogłoszenie dotyczące zakupu respiratorów w trybie przetargowym, jednakże daty dotyczące ogłoszenia, tj. data zamieszczenia – 23 marca 2020 r., termin składania ofert – 30 maja 2020 r., powodują wątpliwości czy w przypadku umowy z E & K Sp. z o. o. zostały zachowane jakiegokolwiek procedury, do przestrzegania których jest zobowiązane Ministerstwo Zdrowia. Podkreślić, również należy, że na stronie platformy zakupowej znajduje się jeszcze jedno ogłoszenie dotyczące respiratorów z terminem składania ofert do dnia 30 kwietnia 2020 r., jednakże również to ogłoszenie budzi wątpliwości, gdyż pierwsza dostawa realizowana przez E & K Sp. z o. o. miała mieć miejsce w kwietniu 2020 r., co sugeruje znacznie wcześniejsze zawarcie umowy niż 30 kwietnia 2020 r.

1.2) Zakup testów antygenowych od koreańskiej spółki PCL.

Na początku kwietnia 2020 r. Ministerstwo Zdrowia dokonało zakupu testów antygenowych, rzekomo koreańskiej produkcji, które miała dostarczyć firma PCL. Zgodnie z oficjalnymi informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Zdrowia, wstępnie zostało zakupionych 27 tysięcy testów, jednakże po opublikowaniu oficjalnego zestawienia zamówień dokonanych przez Ministerstwo Zdrowia okazało się, że kupionych zostało milion testów oraz 500 analizatorów za równowartość 30 milionów dolarów. W odpowiedzi na pytania dziennikarzy Ministerstwo Zdrowia przyznało, że rzeczywiście dostarczono jedynie 150 tysięcy testów.

Zrealizowanie zaledwie $\frac{1}{4}$ zamówienia to nie jedyny problem z omawianymi testami. Jak wynika z doniesień medialnych problematyczna okazał się też jakość testów, które wykazywały skuteczność jedynie w ok. 20%, co należy uznać za całkowicie nieakceptowalne mając na uwadze ich zastosowanie. Po nagłośnieniu sprawy w mediach, Ministerstwo Zdrowia zadeklarowało, że złoży reklamację w zakresie skuteczności testów.

Do dzisiaj nie wiadomo jak zakończyła się procedura reklamacji ani czy zostały dostarczone wszystkie testy zgodnie z zamówieniem, tj. milion sztuk pomimo zapłaty pełnej ceny.

1.3) Zakup maseczek za kwotę 5,5 milionów złotych od instruktora narciarstwa.

W maju 2020 r. w mediach zaczęły pojawiać się informacje o transakcji dokonanej przez Ministerstwo Zdrowia na kwotę 5 milionów złotych. Przedmiotem transakcji był zakup 110 tysięcy sztuk maseczek FFP2 oraz 20 tysięcy sztuk zwykłych maseczek.

Dostawcą maseczek był Łukasz G., który w tym czasie był instruktorem narciarstwa i nigdy nie prowadził działalności zajmującej się sprzedażą wyrobów medycznych. Co niezwykle istotne, wspomniany Łukasz G. został opisany przez media jako przyjaciel rodziny Szumowskich.

Ostatecznie okazało się, że maseczki zostały kupione po znacznie zawyżonej cenie w stosunku do rynkowej i jednocześnie spełniają norm wymaganych dla tego rodzaju produktów.

Warto też podkreślić, że jakkolwiek reakcja ze strony Ministerstwa Zdrowia miała miejsce dopiero po ujawnieniu całego zdarzenia przez dziennikarzy Gazety Wyborczej. Do dzisiaj nie ma żadnych informacji o ewentualnym skutecznym odzyskaniu środków przez Ministerstwo Zdrowia.

1.4) Finansowanie spółek rodziny Szumowskich przez NCBR.

Potencjalne nieprawidłowości w działaniu Łukasza Szumowskiego nie ograniczają się jedynie do okresu pełnienia przez niego funkcji ministra zdrowia. Jak zostało to już wskazane przed mianowaniem na stanowisko ministra zdrowia, pełnił on funkcję wiceministra w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zarówno Łukasz Szumowski, jak i jego brat Marcin Szumowski są współnikami lub zarządzają kilkoma spółkami, których działalność obejmuje między innymi badania naukowe. Jedną z takich spółek jest spółka OncoArendi Therapeutics Spółka Akcyjna, działająca aktualnie pod nazwą Molecure Spółka Akcyjna. Prezesem zarządu spółki jest Marcin Szumowski.

Spółka otrzymywała dofinansowania z NCBR od wielu lat i oczywiście nie sposób stwierdzić, że wszystkie te środki mogły być w jakikolwiek sposób nienależne, jednakże trzeba podkreślić, że większość środków spółka otrzymała po objęciu władzy przez PiS. Jak wynika z pisma przesłanego przez Nową Lewicę do Najwyższej Izby Kontroli, spółka w latach 2017 – 2020 otrzymała 74 miliony złotych dofinansowania w ramach programów NCBR. Co istotne, jest to okres, gdy potencjalny wpływ na wydatkowanie środków przez NCBR mógł mieć Łukasz Szumowski jako wiceminister resortu sprawującego nadzór nad NCBR.

Jednocześnie wspomniana spółka jest powiązana z innymi spółkami należącymi do rodziny Szumowskich, w części których udziały posiadał również Łukasz Szumowski, a następnie zbył je na rzecz członków rodziny.

Znamienne jest również, że w 2017 r. na wniosek CBA przeprowadzona została w NCBR kontrola, której wyniki były jednoznacznie negatywne i wskazano liczne nieprawidłowości przy ocenie wniosków, jak np. udział Marcina Szumowskiego w pracach panelu oceniającego jego własny wniosek o dofinansowanie.

Opisane okoliczności powodują wątpliwości czy środki z grantów przyznawanych przez NCBR były rzeczywiście przyznawane zgodnie z obowiązującym prawem.

2) Identyfikacja podstawy prawnej potencjalnych czynów zabronionych

Mając na uwadze przedstawiony wyżej stan faktyczny pojawiają się istotne wątpliwości czy działania Łukasza Szumowskiego mogłyby wypełniać znamiona czynów zabronionych stypizowanych w ustawie Kodeks karny. Poniżej zostaną omówione przepisy dotyczące czynów, których znamiona mogły wypełniać okoliczności przedstawione w stanie faktycznym.

W pierwszej kolejności w przypadku wszystkich opisanych sytuacji można mówić o wyczerpaniu znamion przestępstwa stypizowanego w art. 231, który w swoim podstawowym wariancie stwierdza: funkcjonariusz publiczny, który przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego.

Jednocześnie drugim przepisem, który mógłby znaleźć zastosowanie jest art. 296, zgodnie z którym: kto, będąc obowiązany na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową.

Co do poszczególnych sytuacji zastosowanie mogą znaleźć też inne przepisy karne, jednakże będą to sytuacje indywidualne.

Przekładając opisane przepisy na poszczególne stany faktyczne:

2.1) Potencjalne podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 w związku z art. 296 § 1 ustawy Kodeks karny przez nadużycie pełnionej funkcji ministra zdrowia oraz wyrządzenie znacznej szkody majątkowej wskutek nieuprawnionego oraz możliwe, że niezgodnego z procedurami oraz obowiązującym prawem zakupu respiratorów od podmiotu, który nie dawał żadnej rękojmi wiarygodności w zakresie dostaw sprzętu medycznego;

2.2) Potencjalne podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 w związku z art. 296 § 1 ustawy Kodeks karny przez nadużycie pełnionej funkcji ministra zdrowia oraz wyrządzenie znacznej szkody majątkowej wskutek zakupu testów antygenowych od potencjalnie niezwyfikowanego podmiotu, które ostatecznie w większości nie zostały dostarczone i jednocześnie ze względu na niską skuteczność nie nadawały się do użytku;

2.3) Potencjalne podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 w związku z art. 296 § 1 ustawy Kodeksu karnego przez nadużycie pełnionej funkcji ministra zdrowia oraz wyrządzenie znacznej szkody majątkowej wskutek zakupu maseczek od osoby, która nie zajmuje się dostawami tego typu produktów. Jednocześnie potencjalnym powodem dokonania transakcji na kwotę 5,5 miliona złotych mogła być znajomość Łukasza Szumowskiego lub jego rodziny z dostawcą maseczek, które ostatecznie nie spełniały wymaganych norm i okazały się beзуżyteczne;

2.4) Potencjalne podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 w związku z art. 296 § 1 ustawy Kodeks karny przez nadużycie pełnionej funkcji ministra zdrowia oraz wyrządzenie znacznej szkody majątkowej wskutek potencjalnego wpływania na przyznawanie grantów przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju dla podmiotów powiązanych rodzinnie z Łukaszem Szumowskim, co jednocześnie mogłoby skutkować dla niego korzyścią majątkową.

PROJEKT ROZWIĄZAŃ
Listy Hamby